

Processiestraat, Sint-Katherina-Lombeek, gemeente Ternat

Programma van Maatregelen

Auteur:

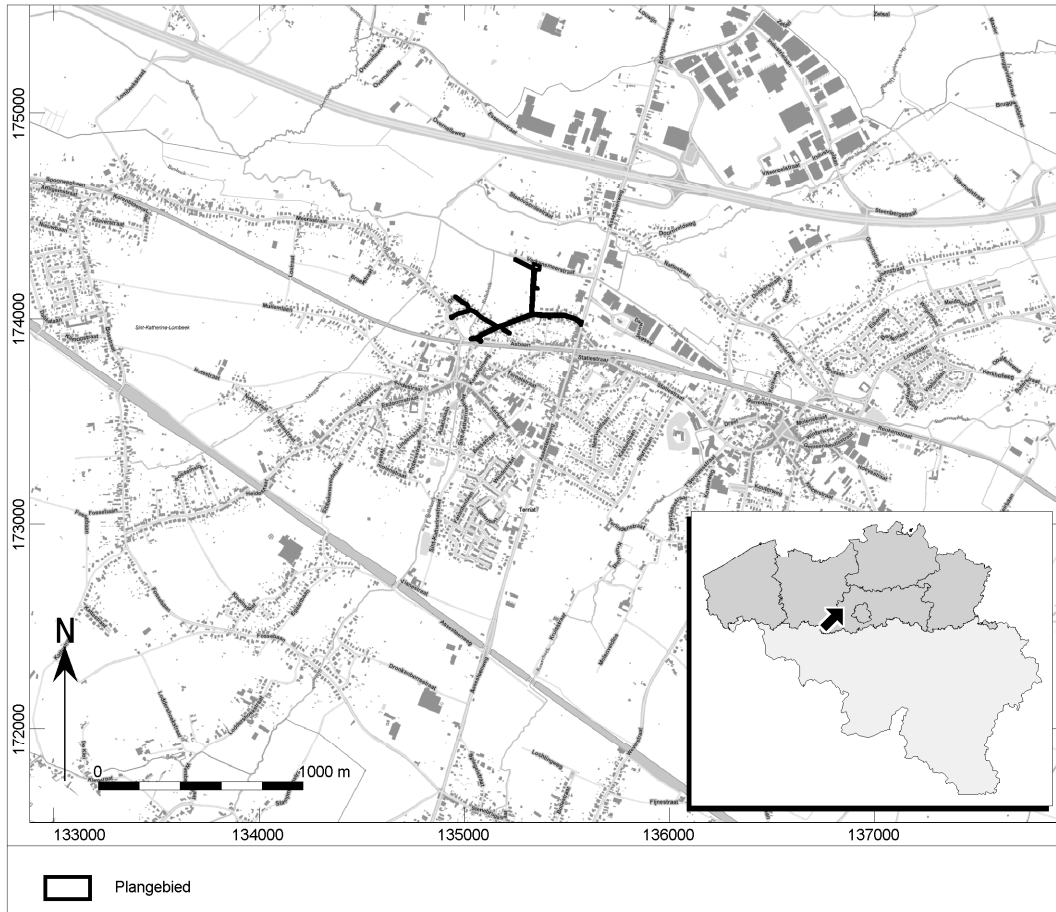
A. Schoups (veldwerkleider)

Autorisatie:

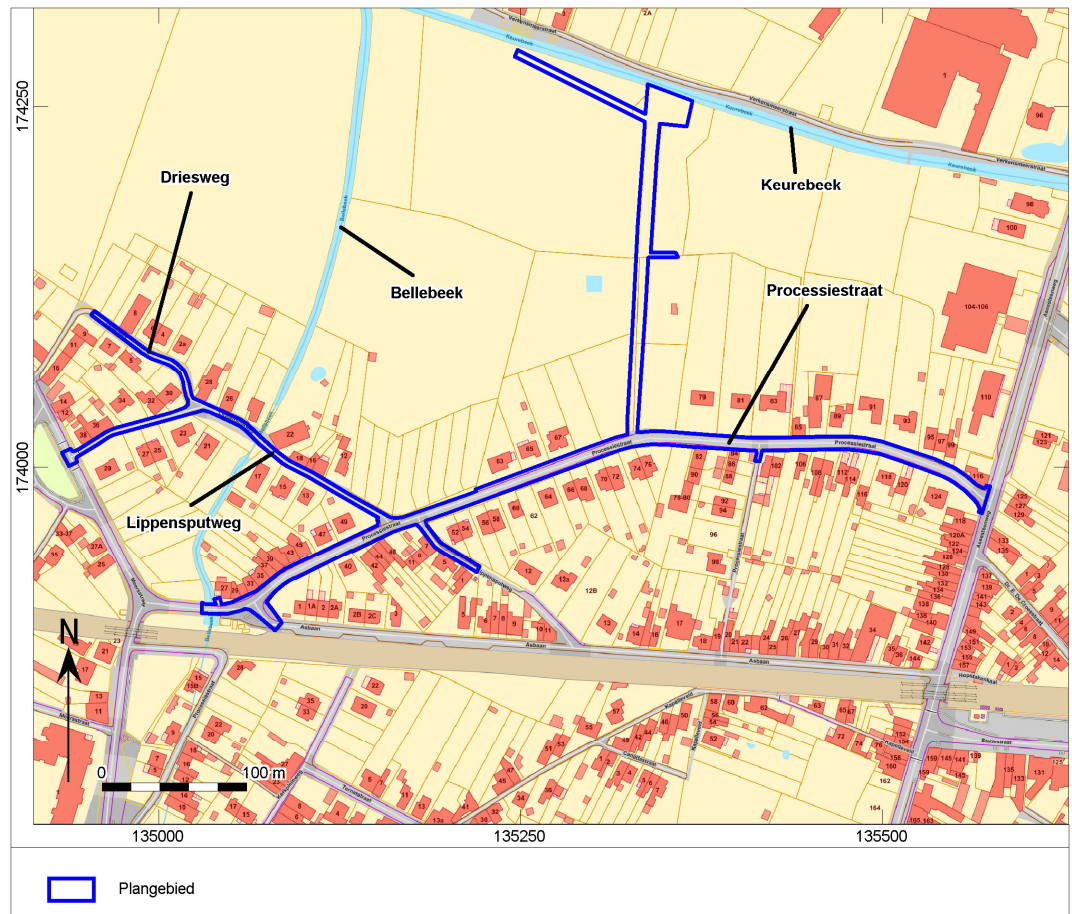
X. Alma (OE/ERK/Archeoloog/2016/00094)

1 Inleiding

In opdracht heeft het Vlaams Erfgoed Centrum in april 2019 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Processiestraat te Sint-Katherina-Lombeek in de gemeente Ternat (afb. 1 en 2). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen riolering- en wegeniswerken.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van de aardwetenschappelijke gegevens kunnen in het plangebied resten vanaf het Laat-Paleolithicum voorkomen. De archeologische resten uit het Paleolithicum en het Mesolithicum manifesteren zich als een spreiding van vondsten zonder sporenniveau. Resten uit deze perioden bevinden zich aan of direct onder het oorspronkelijke maaiveld en manifesteren zich in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties. Het plangebied is in de alluviale vlakte van de Bellebeek en de Keurebeek gelegen. De locatie van het plangebied nabij water kan positief zijn voor de verwachting aan eventuele resten uit deze periodes. Vermoedelijk zijn de terreinen op de overgang naar de hoger gelegen gebieden echter interessanter, maar dit sluit niet uit dat er binnen het plangebied geen activiteiten plaatsgevonden hebben. De door de Holocene fluviatiele afzettingen veroorzaakte erosie kan ook een invloed gehad hebben op de conservering van eventuele resten uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum. Mogelijk komen deze resten hierdoor niet meer in situ voor binnen het plangebied.

Eventuele archeologische resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kunnen tevens voorkomen vanaf het maaiveld. Een eventueel sporenniveau is het beste zichtbaar vanaf de basis van het maaiveld of vanaf de B horizont, wanneer deze aanwezig is. Volgens de Quartairgeologische kaart kunnen fluviatiele afzettingen uit het Holoceen verwacht worden. Dit maakt dat het plangebied mogelijk niet geschikt was voor continue bewoning tijdens deze periodes. Volgens de bodemkaart kunnen echter voornamelijk matig natte en matig droge bodems verwacht worden binnen het plangebied. Naar alle waarschijnlijkheid situeren eventuele bewoningssporen zich eerder op de hoger gelegen gebieden. De archeologische meldingen over sporen en vondsten uit deze periodes situeren zich ook in deze hoger gelegen gebieden. Dit neemt echter niet weg dat andere type vindplaatsen verwacht kunnen worden binnen het plangebied.

Volgens de Ferrariskaart is ter hoogte van de huidige Lippensputweg een gebouw binnen het plangebied gelegen. Vanaf de Atlas der Buurtwegen zijn echter paden/wegen zichtbaar ter hoogte van de huidige Lippensputweg en de Driesweg en bevinden de gebouwen zich langs deze wegen, net buiten het plangebied. Het is mogelijk dat de situatie ten tijde van de Ferrariskaart zo ook al was, maar dat de kaart afwijkt door de beperkte accuraatheid.

In het noorden van het plangebied is een gracht gelegen. Verder zijn er geen aanwijzingen dat de bodem in dit deel van het plangebied reeds verstoord werd. De verwachting aan eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum kan in dit deel van het plangebied middelhoog ingeschat worden. De verwachting aan eventuele archeologische sporen en resten uit de latere kan echter laag ingeschat worden op basis van de landschappelijke ligging.

In de rest van het plangebied zijn reeds wegen en voetpaden aanwezig. Ter hoogte van de wegen werd de bodem reeds tot minstens 0,5m –mv verstoord. Op meerdere plaatsen loopt de verstoring echter op tot 1m onder het maaiveld. Dit kon afgeleid worden uit de resultaten van een milieuhygiënisch onderzoek. De bestaande nutsleidingen en riolering bevinden zich onder de voetpaden en bermen langs de bestaande rijweg. De nutsleidingen zijn op een diepte van 80cm tot 1m –mv gelegen, terwijl de riolering op een diepte van 2m –mv gelegen is. Dit betekent dat de bodem ter hoogte van de voetpaden reeds tot minstens 2m –mv verstoord is.

Door de aanwezigheid van de bestaande verstoringen kan de verwachting aan eventuele steentijdresten afgeschaald worden. Het is echter mogelijk dat het terrein lokaal genivelleerd werd in functie van de aanleg van de Processiestraat. Indien de nivelleringswerken gepaard gingen met ophogingen, zou de verstoringsgraad mogelijk minder sterk kunnen zijn.

Op basis van deze gegevens wordt de verwachting aan eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en het Mesolithicum in dit deel van het plangebied laag ingeschat. De verwachting aan eventuele sporen en resten uit de periodes vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kan eveneens laag ingeschat worden op basis van de landschappelijke ligging. Aangezien de bodem ter hoogte van de bestaande wegen tot minstens 50cm –mv en veelal dieper verstoord is, kunnen eventueel aanwezige diepere archeologische sporen echter wel nog aangetroffen worden onder het geroerd pakket.

Het doel van de geplande werken is om de riolering binnen het plangebied te vernieuwen. De nieuwe riolering komt onder de rijweg te liggen. De diepte van de RWA leiding zal variëren tussen 1,5m –mv en 2,6m –mv, terwijl de diepte van de DWA leiding tussen 2m en 4m –mv zal variëren. In functie van de aanleg van de riolering zal een sleuf gegraven worden die ongeveer even breed zal zijn als de weg (maximum 5,4m breed). Ter hoogte van de nieuwe riolering parallel aan de bestaande gracht, in het noorden van het plangebied, zal ook een werkzone voorzien worden. In deze werkzone zal de bodem niet afgegraven worden. Enkel ter hoogte van de nieuwe riolering zullen graafwerken plaatsvinden. De rijweg en de voetpaden zullen ook vernieuwd worden. De nieuwe rijweg zal ongeveer 60cm dik worden, terwijl het voetpad een dikte van ongeveer 40cm zal krijgen. Daarmee blijft de heraanleg van de weg binnen het bestaande gabarit. Het nieuwe voetpad valt op plaatsen buiten het bestaande gabarit. Op deze locaties zijn echter wel reeds nutsleidingen en riolering gelegen.

Wanneer de geplande werken en de bestaande verstoringen vergeleken worden, kan geconcludeerd worden dat eventuele archeologische resten mogelijk bedreigd worden.

Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat eventueel aanwezige sporen en resten binnen het plangebied bedreigd worden door de geplande werken. Enkel ter hoogte van de bestaande voetpaden en bermen worden geen resten meer bedreigd. In deze zones kan namelijk aangenomen worden dat de bodem reeds dermate verstoord is, dat eventuele archeologische resten niet meer in situ voorkomen.

In het noordelijk deel van het plangebied zijn geen gekende verstoringen aanwezig en geldt een middelhoge verwachting aan eventuele archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum en een lage verwachting aan eventuele resten en sporen uit de periodes vanaf het Neolithicum. In dit deel zal enkel een DWA leiding aangelegd worden, samen met enkele tussenschotten in de bestaande gracht. De tijdelijke wegenis en werfzone worden ingericht met rijplaten en leiden daarmee niet tot bijkomstige bodemverstoring. De bodemingrepen zullen zich dus hoofdzakelijk beperken tot een smalle lange sleuf, waarin de riolering komt te liggen. De verwachte kenniswinst kan hierdoor laag ingeschat worden, zodat verder onderzoek in dit gebied kosten baten technisch niet interessant geacht wordt.

In het overige deel van het plangebied is de algemene verwachting aan eventuele archeologische sporen en resten laag. De heraanleg van de weg valt vrijwel volledig binnen bestaand gabarit en zal daarmee niet tot bijkomende verstoring leiden. Alleen de aanleg van de riolerings sleuven zal tot onder de bestaande verstoringen reiken en kan daarmee als bijkomende bodemverstoring gezien worden. De werken beperken zich daarbij opnieuw tot een lange smalle strook.

Het is dus vooral de aanleg van de nieuwe riolering dat de bodem bedreigt. Hierdoor wordt verwacht dat eventuele archeologische onderzoeken enkel een beperkte kenniswinst zullen opleveren. Op basis van de milieuhygiënische boringen kon namelijk vastgesteld worden dat de bodem in dit deel van het plangebied reeds tot een diepte van minstens 50cm –mv verstoord werd en doorgaans zelfs dieper. Het bodemarchief zal dus reeds in zekere mate aangetast zijn. Verder geldt algemeen een lage verwachting aan eventuele archeologische resten en sporen. Ten slotte hebben de geplande ingrepen, die dieper reiken dan de bestaande verstoringen, een beperkte omvang qua breedte. Verder onderzoek wordt daarom ook in deze zone kosten baten technisch niet interessant geacht.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat verder archeologisch onderzoek enkel een beperkte kenniswinst zal opleveren. Hierdoor wordt verder archeologisch onderzoek kosten baten technisch niet interessant geacht en wordt de vrijgave van het volledige plangebied geadviseerd.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden vormen geen bedreiging voor het bodemarchief. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.